

Katowice 20.05.2024r.

Dr hab. Andrzej Niesporek, prof. UŚ

Instytut Socjologii

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Marta Skoczylas

**ROLA DIALOGU W UMACNIANIU TRWAŁOŚCI ŻYCIA MAŁŻEŃSKIEGO
STUDIUM SOCJOLOGICZNE NA PRZYKŁADZIE
DOMOWEGO KOŚCIOŁA W DIECEZJI BIELSKO-ŻYWIECKIEJ**

Recenzowana rozprawa doktorska składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów oraz zakończenia. Zawiera także bibliografię, spis wykresów, tabel, ilustracji oraz aneks. Obejmuje łącznie 171 stron. Deklarowanym przez Autorkę celem dysertacji jest zbadanie roli dialogu w umacnianiu trwałości życia małżeńskiego i rodzinnego. Autorka przebadła grupę członków Domowego Kościoła w diecezji bielsko-żywieckiej. Do badania wykorzystła metodę sondażu diagnostycznego, obserwację, analizę tekstów świadectw z czasopisma *List Domowego Kościoła*, a także analizę i syntezę tekstów źródłowych.

Pozytywnie oceniam strukturę pracy oraz podział treści. Część teoretyczna pracy obejmują dwa rozdziały. Stanowią one konceptualizację projektu badawczego. W części teoretycznej Autorka odniosła się do dobrze dobranego zestawu tekstów. Potrafiła stworzyć zaplecze teoretyczne, które stanowi dobrą podstawę dla przeprowadzonych badań empirycznych. W pierwszym rozdziale recenzowanej rozprawy Autorka analizuje istotę małżeństwa i rodziny. Następnie koncentruje się na sytuacji polskiej rodziny, a także opisuje problemy, które mogą wpływać na jej dezintegrację. Odwołuje się do różnorodnych źródeł: danych rządowych, Głównego Urzędu Statystycznego, a także literatury analizującej badaną tematykę. W dalszej części rozdziału omawia kluczowe dla problematyki badań pojęcia komunikacji

interpersonalnej oraz dialogu. Ta część pierwszego rozdziału jest szczególnie istotna w kontekście konceptualizacji projektu badawczego. Uważam, że została dobrze opracowana i stanowi dobry merytorycznie punkt wyjścia dla realizacji części badawczej.

Drugi rozdział recenzowanej rozprawy doktorskiej poświęcony jest opisowi i analizie funkcjonowania Domowego Kościoła Ruchu Światło-Życie, zrzeszającej sakramentalne małżeństwa, działającej w kościele katolickim. Przedstawiony został zarys historii związany z założycielem wspólnoty ks. Franciszkiem Blachnickim i okolicznościami jej powstania. Ponadto omówiono działania *Domowego Kościoła*, a także reguły, jakie w nim panują. Przedstawione zostały także wypowiedzi członków wspólnoty dotyczące ich udziału w jej życiu i funkcjonowaniu. Autorka korzystała z czasopisma *Domowy Kościół*. Analiza wypowiedzi uczestników ruchu pozwoliła na doprecyzowanie celu badania. W ostatniej części rozdziału omówiony został dialog małżeński obecny w badanej wspólnotce. To kolejny ważny aspekt konceptualizacji badań. Szczegółowa analiza przyjętych procedur realizacji dialogu małżeńskiego pozwoliła Autorce na lepsze dopracowanie problematyki badawczej.

Teoretyczną część recenzowanej rozprawy oceniam pozytywnie. Precyzyjnie i w dobry merytorycznie sposób omówiono istotne dla problematyki badawczej pojęcia, w tym szczególnie pojęcia komunikacji interpersonalnej i dialogu.

Kolejnym rozdziałem pracy jest rozdział metodologiczny. Posiada klasyczną konstrukcję. Omówiono w nim w kolejności proces badawczy, następnie określono podmiot i cele badań oraz sformułowano problemy badawcze i hipotezy. Następnie zostały określone zmienne i wskaźniki. Dalej omówiony został wybór metody, technik i narzędzi badawczych oraz uzasadnienie tegoż wyboru. W dalszej części został scharakteryzowany teren badań, a także przedstawiono przebieg badań. Na końcu scharakteryzowano próbę badawczą.

Autorka formułuje dwa główne problemy badawcze. „Jakie jest znaczenie dialogu małżeńskiego praktykowanego w Domowym Kościele w diecezji bielsko-żywieckiej w umacnianiu trwałości życia małżeńskiego?” oraz „Jakie jest oddziaływanie dialogu małżeńskiego praktykowanego w Domowym Kościele w diecezji bielsko-żywieckiej w umacnianiu trwałości życia małżeńskiego i rodzinnego?” (str. 77-78). W celu rozwiązania problemu badawczego prowadzi badania z

wykorzystaniem kilku technik badawczych, obejmujących obserwację, dwa wstępne wywiady, a także analizę tekstów świadectw publikowanych w czasopiśmie *Domowego Kościoła*. Pozytywnie oceniam przeprowadzenie badań pilotażowych, które pozwoliły Autorce na standaryzację kwestionariusza ankiety. Badanie pilotażowe zostało przeprowadzone z sześcioma małżeństwami, których staż w Domowym Kościele był większy niż 10 lat. Strukturę oraz zawartość merytoryczną narzędzia badawczego oceniam pozytywnie. Być może dla lepszego zrozumienia roli dialogu w umacnianiu trwałości życia małżeńskiego i rodzinnego, warto poszerzyć badanie o analizę problemów życia rodzinnego i rodzicielskiego badanych rodzin. Pozwoliłoby to na bardziej pogłębioną analizę roli samego dialogu. Badanie właściwe prowadzono wśród członków wspólnoty Domowego Kościoła Ruchu Światło-Życie w diecezji bielsko-żywieckiej od września 2022 r. do maja 2023 r.

Rozdziały czwarty i piąty zawierają prezentację i analizę wyników badań własnych. W rozdziale czwartym Autorka omawia rolę dialogu małżeńskiego w utrwalaniu jedności małżeńskiej. Rozdział piąty natomiast zawiera analizę indywidualnych cech członków *Domowego Kościoła*. Pozytywnie oceniam graficzny sposób prezentacji wyników badań własnych oraz ich opis statystyczny.

Ważną konkluzją analiz wyników badań w rozdziale czwartym jest stwierdzenie, iż dialog małżeński i dialog rodzinny są narzędziami, które pozwalają budować silniejsze i trwalsze relacje w rodzinie. Warto zatem – zdaniem Autorki - praktykę tę promować jako wsparcie dla instytucji małżeństwa i rodziny. Mimo że dialog małżeński opracowany został w środowiskach ludzi wierzących, to jednak można proponować jego praktykę wśród ludzi, którzy nie są religijni, lub są po prostu niewierzący. Każde małżeństwo może wypracować swoje własne zasady, na których chce się opierać, ale dzięki szczerzej i otwartej, praktykowanej regularnie rozmowie mają większe szanse na powodzenie w związku. (str. 120).

W rozdziale piątym recenzowanej rozprawy doktorskiej Autorka charakteryzuje członków *Domowego Kościoła*, w tym ich postawy i praktyki religijne, ich zaangażowanie w rodzinę i wychowanie dzieci oraz wpływ wspólnoty, do której należą, w umacnianiu ich więzi rodzinnych. Próbuje stworzyć, jak deklaruje, ich profil osobowy. Pokazać wzajemne związki praktyk realizowanych we wspólnocie i indywidualnych postaw jej członków. Przeprowadzone analizy i badania, jej zdaniem,

pozwalają stwierdzić, że *Domowy Kościół* jest środowiskiem sprzyjającym małżeństwom i rodzinom. Formacja, jaką proponuje, pomaga w budowaniu trwałych relacji, a zobowiązania stawiają przed jego członkami wyzwania, które kształtują charakter i stają się punktem wyjścia do rozwoju osobistego, małżeńskiego i rodzinnego życia duchowego.(str. 140).

Analiza treści recenzowanej dysertacji doktorskiej pozwala na sformułowanie jej mocnych i słabszych stron. Do zdecydowanie pozytywnych stron pracy zaliczam podjęcie ważnego i jednocześnie trudnego tematu. Uważam, iż Autorka dysertacji dobrze poradziła sobie z tym niełatwym wyzwaniem badawczym. Projekt badawczy w sposób znaczący wzbogacił obraz analizowanego problemu. Autorka odwołała się do właściwej i różnorodnej literatury przedmiotu. Szczególną wartością recenzowanej pracy jest także jej potencjalnie aplikacyjny charakter, związany z możliwością wykorzystania, wypracowanych przez członków *Domowego Kościoła*, zasad dialogu małżeńskiego, wśród osób spoza wspólnoty.

Do słabszych stron pracy zaliczam zbyt ogólne analizowanie rodziny jako grupy i instytucji społecznej. Poszerzenie refleksji w tym zakresie pozwoliłoby na pogłębienie analizy społecznych mechanizmów funkcjonowania rodziny i spojrzenie z tej perspektywy na jej zmieniające się funkcje. Przede wszystkim w kontekście szerszej rozumianej transformacji społecznej. Takie spojrzenie pozwala na bardziej realistyczną analizę miejsca i roli dialogu w utrwalaniu jedności małżeńskiej, także – a może przede wszystkim – poza badaną wspólnotą.

Reasumując chciałbym podkreślić, że recenzowana rozprawa doktorska jest dobra merytorycznie. Autorka rozprawy doktorskiej wykazała się znajomością podejmowanej problematyki. Zaproponowała interesujący i ważny poznawczo projekt badawczy, który zachęca do przemyśleń i – także krytycznej – dyskusji. Zawarte w recenzji uwagi krytyczne nie wpływają więc na jednoznacznie pozytywną opinię o rozprawie. Uważam, że przedstawiona dysertacja doktorska magister Marty Skoczyłtas „Rola dialogu w umacnianiu trwałości życia małżeńskiego. Studium socjologiczne na przykładzie Domowego Kościoła w diecezji bielsko-żywieckiej” odpowiada warunkom określonym w artykule 13 ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dziennik Ustaw z 2017 roku, pozycja 1789) w związku z artykułem 179 ustęp 2 i 35

Ustawy z dnia 3 lipca 2018 roku. Przepisy wprowadzające Ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dziennik Ustaw z 2018 roku pozycja 1669). W związku z tym wnoszę o dopuszczenie Pani magister Marty Skoczylas do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Andrzej Kicsjorel